

FN:s barnkonvention svensk lag 1/1 2020

INNEHÅLL

- FNs barnkonvention för barnets rättigheter
- Hur påverkas socialtjänsten?
- Att säkerställa barns rättigheter i handläggning av vuxenärenden
- Barns rätta att komma till tals i ett vuxenärende
- Att bedöma och beakta barnets bästa
- Diskussion – vad är barnets bästa?
- Barnkonsekvensanalys
- Att göra en barnkonsekvensanalys – grupparbete/eget arbete
- Handlingsplan för förstärkt barnrätt i vuxenärenden – er roll
- Egenkontroll
- Stödmaterial

FN:s barnkonvention

FN:s konvention om **barnets** rättigheter antogs av FN:s generalförsamling år 1989. Barnkonventionen definierar i 54 artiklar vilka rättigheter som bör gälla för alla barn i hela världen, oavsett hudfärg, kön, språk, religion, ursprung, funktionsnedsättning eller ställning i övrigt. Sverige ratificerade barnkonventionen som ett av de första länderna 1990 och har därmed förbundit sig att förverkliga den.

Barnkonventionen innehåller **fyra grundläggande principer**. De ska vara styrande för tolkningen av övriga artiklar men har också en egen självständig betydelse.

ARTIKEL 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

ARTIKEL 3: Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn.

ARTIKEL 6: Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas.

ARTIKEL 12: Barn har rätt att uttrycka sin åsikt och få dem beaktade i alla frågor som berör dem. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Minimivå
för ett barn-
rätts
perspektiv

FN:s barnkonvention svensk lag from 1/1-2020

- 2013 tillsattes en utredning som fick i uppdrag att undersöka hur konventionen kan inkorporeras i svensk lag
- Den 13 juni 2018 fattade Riksdagen beslut om att inkorporera konventionen i svensk lag den 1 januari 2020
- **I och med att barnkonventionen blir svensk lag går konventionen att åberopa i svensk domstol – får samma status som andra lagar**
- Viss problematik i juridisk tillämning: saknas förarbeten, stort tolkningsansvar på domstolarna, risk för skillnader vid tillämpning men på sikt kommer rättspraxis att skapas
- Barnrättskommittén och regeringens vägledning – där finns en del stöd för tolkning/tillämpning som domstolarna kommer att använda

Olika perspektiv

BARNPERSPEKTIV – VUXNAS PERSPEKTIV PÅ BARN

Barnperspektiv är när vuxna försöker sätta sig in i och ta hänsyn till barns situation. Vuxna ska ha ett barnperspektiv för att kunna göra så att det blir på bästa möjliga sätt för barn och att dess rättigheter tillgodoses.

BARNETS PERSPEKTIV – DET SOM VISAR SIG FÖR BARNET

Barnets perspektiv är vad barn tycker. Vuxna ska fråga barn för att få barns perspektiv och frågorna ska ställas på ett sätt som ger barn, oavsett ålder, möjlighet att kommunicera sin ståndpunkt.

BARNRÄTTSPERSPEKTIV

Barnrättsperspektiv är mer objektivt. Det är ingen personlig tolkning av vad som är bäst för barnet, utan barnets rättigheter som de är formulerade i barnkonventionen. Om åtgärder eller beslut bedöms få konsekvenser för barnet eller barnen ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har enligt Barnkonventionen. Att på så sätt säkerställa barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn innebär att ha ett barnrättsperspektiv.

Hur påverkas socialtjänsten?

Samtliga områden inom IFO-FH påverkas av att barnkonventionen blir lag

För att uppfylla kraven i barnkonventionen krävs att:

- Barnet är delaktigt – det enskilda barnet får utrymme att yttra sig och hänsyn tas till barnets åsikter
- Barnets bästa sätts i centrum när beslut fattas – det enskilda barnet sätts i centrum, det räcker inte att utgå från forskning och beprövad erfarenhet

Att säkerställa barns rättigheter i handläggning av vuxenärenden

Uppmärksamma och synliggöra barnets livssituation

Bedöma och beakta barnets bästa vid beslut

Göra en analys och överväga vad olika beslut får för konsekvenser för barnet på kort och lång sikt. Här ska även behovet av kompensatoriska åtgärder beaktas

Barns rätt att komma till tals i ett vuxenärende

Barns rätt att komma till tals i ett vuxenärende

När?

- Då barn påverkas direkt eller indirekt – **obs** även umgängesbarn eller partners barn
- Utifrån barnets ålder och mognad
- Krävs samtycke från vårdnadshavarna

Syfte?

- Säkerställa barns rätt till delaktighet
- Få ett bättre beslutsunderlag

Källa: Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten, Stockholms stad

Barns rätt att komma till tals i ett vuxenärende

Hur?

- Samtal med föräldrarna: vi ska alltid samtala med föräldrarna om barnet. Föräldrarna känner i regel sina barn väl och kan ge viktig information om barnets behov – använd stödmaterial
- Samtal med barnet: lämplighet bedöms utifrån barnets ålder och mognad samt aktuell situation. Bedömningen ska göras i samråd med föräldrarna. Krävs alltid samtycke från barnets vårdnadshavare

Ingen nedre gräns i lagstiftning och rättspraxis för när barn ska höras

Många gånger är det tillräckligt att samtal sker med föräldrarna

Barn under 12 år

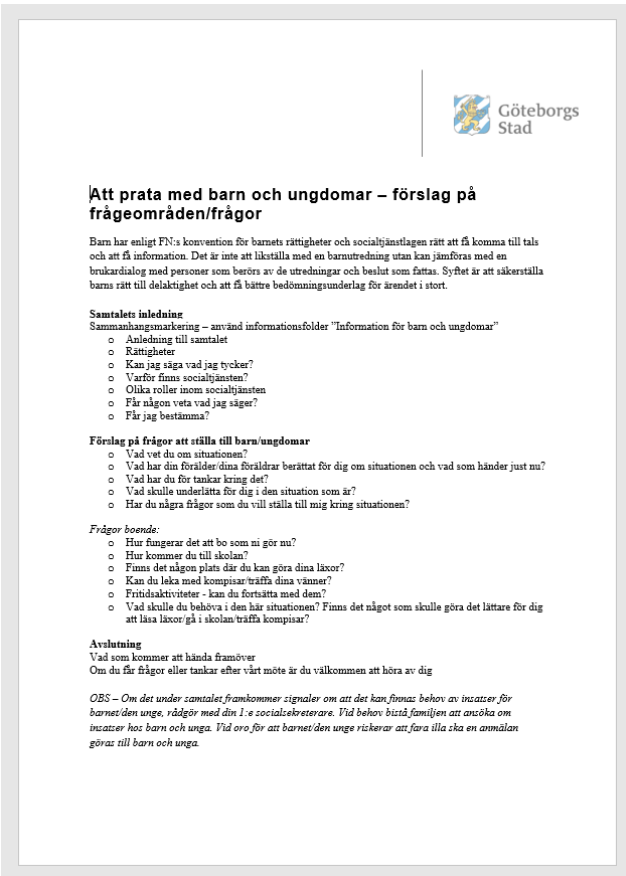
- Samtal sker som huvudregel endast med föräldrarna
- Undantag om föräldrarna själva önskar stöd och hjälp i att prata med barnet och informera barnet om situationen och vad som ska hända framåt. OBS – här är det viktigt att samråda med föräldrarna om hur barnet ska informeras

Barn över 12 år

- Bedömning om det är förenligt med barnets bästa att samtal sker med barnet
- Bedömning görs utifrån det enskilda barnets ålder och mognad
- Använd föräldrarna som hjälp i bedömningen
- Vid akut ansökan/anmälan – ej lämpligt att samtala med barnet oavsett ålder och mognad
- Vid utredning av en mer långsiktig insats eller omprövning av pågående insats kan det vara lämpligt att samtala med barnet
- Vid nödbistånd till boende – samtal ska ske med barnet under den första månaden i tillfälligt boende

Om familjen är aktuell på annan enhet – intern avstämning om vem som är bäst lämpad att prata med barnet. Vid VINR sker barnsamtal alltid på barn och unga enheten.

Att prata med barn och ungdomar – förslag på frågeområden/frågor

Barn har enligt FN:s konvention för barnets rättigheter och socialtjänstlagen rätt att få komma till tals och att få information. Det är inte att likställa med en barnutredning utan kan jämföras med en brukardialog med personer som berörs av de utredningar och beslut som fattas. Syftet är att säkerställa barns rätt till delaktighet och att få bättre bedömningsunderlag för ärendet i stort.

Samtalets inledning
Sammanhangsmarkering – använd informationsfolder "Information för barn och ungdomar"

- o Anledning till samtalet
- o Rättigheter
- o Kan jag säga vad jag tycker?
- o Varför finns socialtjänsten?
- o Olika roller inom socialtjänsten
- o Får någon veta vad jag säger?
- o Får jag bestämma?

Förslag på frågor att ställa till barn/ungdomar

- o Vad vet du om situationen?
- o Vad har din förälder/dina föräldrar berättat för dig om situationen och vad som händer just nu?
- o Vad har du för tankar kring det?
- o Vad skulle underlätta för dig i den situation som är?
- o Har du några frågor som du vill ställa till mig kring situationen?

Frågor boende:

- o Hur fungerar det att bo som ni gör nu?
- o Hur kommer du till skolan?
- o Finns det någon plats där du kan göra dina läxor?
- o Kan du leka med kompisar/träffa dina vänner?
- o Fritidsaktiviteter - kan du fortsätta med dem?
- o Vad skulle du behöva i den här situationen? Finns det något som skulle göra det lättare för dig att läsa läxor/gå i skolan/träffa kompisar?

Avslutning
Vad som kommer att hända framöver
Om du får frågor eller tankar efter vårt möte är du välkommen att höra av dig

OBS – Om det under samtalet framkommer signaler om att det kan finnas behov av insatser för barnet/den unge, rådgör med din i:s socialsekreterare. Vid behov bjud familjen att anöka om insatser hos barn och unga. Vid oro för att barnet/den unge riskerar att fara illa ska en anmälan göras till barn och unga.

- Som huvudregel sker samtalet tillsammans med föräldrarna
- Om barnet vill träffas utan sina föräldrar krävs samtycke från föräldrarna
- Samtalet ska ske i en trygg miljö
- Formulera ett tydligt syfte med samtalet
- Informera barnet om önskemålet att prata med barnet inte är ett krav från socialtjänsten
- Anpassa dialogformen till barnets ålder och mognad
- Samtalet ska bara handla om det som ärendet berör – ej barnutredning
- Använd stödmaterial

Att bedöma och beakta barnets bästa

Att bedöma och beakta barnets bästa

- Innebär att beslut och insatser ska analyseras utifrån hur dessa påverkar barnet – både positivt och negativt
- Det **enskilda barnet som ärendet gäller** måste sättas i centrum – det räcker inte att endast bedöma barnets bästa utifrån forskning och beprövad erfarenhet
- Ansvarig handläggare behöver göra en särskild analys och bedömning av hur aktuellt beslut påverkar barnet – en så kallad barnkonsekvensanalys

Källa: Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten, Stockholms stad

Diskussion – vad är barnets bästa?

Diskutera vad som är barnets bästa i förhållande till:

- *Boende*
- *Missbruk*
- *Våld i nära relationer*

*Diskutera med dina kollegor
10 min*

Barns bästa i relation till boende

- Barns bästa är alltid ett stabilt, långsiktig och tryggt boende
- Målsättning – att familjen kommer vidare till eget boende
- Barns bästa är också att föräldrar som saknar bostad får stöd och hjälp att hitta en bostad på egen hand
- Om familjen inte har rätt till bistånd till boende – att har tak över huvudet
- Så kort tid som möjligt i tillfälligt boende
- Ett tillfälligt boende som uppfyller skälig levnadsnivå ur ett barnperspektiv (se IVOs def. av adekvat tillfälligt boende för barn)
- Att barnet under tiden i tillfälligt boende får information

Känner ni igen er?

Något vi missat?

Barns bästa i relation till missbruk

- Barns bästa är att föräldrarna får stöd och insatser för att komma tillrätta med missbruket
- Barns bästa är att ha en fungerande relation med sina föräldrar – möjligheten till detta ökar om föräldern får stöd/insatser för att komma tillrätta med sitt missbruk
- Barns bästa är även att barnet får information om rådande situation och vad som ska ske framåt
- Barns bästa är också att vid behov få stöd och hjälp för sin egen situation

Känner ni igen er?

Något vi missat?

Barns bästa i relation till våld i nära relation

- Barns bästa är att stöd och insatser för att förebygga/minska/komma tillrätta med våldet ges till föräldrarna
- Barns bästa är även att barnet får information om rådande situation och vad som ska ske framåt
- Barns bästa är också att vid behov få stöd och hjälp för sin egen situation

Känner ni igen er?

Något vi missat?

Är barnets bästa alltid styrande även i ärenden som primärt berör vuxna?

- När det är föräldern som är aktuell hos socialtjänsten är barnets bästa inte alltid styrande för beslutet (ej BK som styr utan speciallagstiftning och till den hörande praxis) men det ska dokumenteras hur barnets bästa har beaktats
- I de fall barnets bästa måste vika för andra intressen är det viktigt att analysen och varför den avvägningen görs finns dokumenterad. Det samma gäller behovet av ev. kompensande åtgärder
- Barnets synpunkter ska redovisas kortfattat och det ska också beskrivas hur dessa vägts in i bedömningen

Att hänvisa till Barnkonventionen i överklagningar

Vissa beslut kan överklagas om de strider mot barnkonventionen. Om en bedömning ska göras utifrån barnkonventionen som lag, vad är viktigast att prövningen av barnets bästa har blivit bedömd, eller resultatet av prövningen?

Ja, när barnkonventionen blir lag 2020 kommer vissa beslut kunna överklagas om de strider mot barnkonventionen. Artikel 3 i barnkonventionen tydliggör inte vad som är barnets bästa. FN:s barnrättskommitté är snarare väldigt tydlig med att detta sällan går att säga på förhand, utan är något som måste avgöras från fall till fall. Det som är det viktiga utifrån barnkonventionen är att en prövning av barnets bästa görs i alla åtgärder som rör ett barn.

Utifrån barnkonventionen är det således att barnets bästa har blivit bedömt och beaktat som är det viktiga. Det innebär generellt sett att beslut skulle kunna överklagas utifrån att detta inte har skett, med användning av barnkonventionen, men inte att en anser att vad beslutsfattaren har kommit fram till är barnets bästa. Om en skulle vilja överklaga vad beslutsfattaren anser vara barnets bästa, måste något annat än barnkonventionen användas som grund, till exempel den speciallagstiftning som ligger till grund för beslutet, tillsammans med hur den tolkats i förarbeten och praxis.

Källa:
Barnombudsmannens hemsida, dokument med frågor och svar från webbsändning oktober 2018.

[Länk](#)

Barnkonsekvensanalys

- Verktyg för att synliggöra barnets bästa inför ett beslut
- Utredning och bedömning av hur det beslut som socialtjänsten kommer att fatta gällande den vuxne kan komma att påverka barnets rättigheter (utifrån barnkonventionen, inte en utredning av barnets behov av stöd och skydd) samt ev. behov av kompensatoriska åtgärder
- Del av beslutsunderlaget
- Analysen ska dokumenteras
- Använd stödmaterial

Obs – den del av socialtjänsten som fattar ett beslut har alltid ansvar för att en barnkonsekvensanalys genomförs

Hur gör jag en barnkonsekvensanalys?

En enkel metod är att **först redovisa möjliga ställningstaganden och därefter stämma av vilka av barnet/barnens rättigheter som påverkas av beslutet**. Prioritera de viktigaste av barnets rättigheter som påverkas mest av beslutet. Utifrån de berörda rättigheterna kan det sedan punktats upp **på vilket sätt de påverkas, positivt eller negativt**.

Det ger en lättöverskådlig bild av situationen och ett underlag för motivering till beslut.

Alla barn ska bli respekterade och ha lika värde. Inget barn får diskrimineras på grund av barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares bakgrund, hudfärg, kön, sexuella läggning, språk, religion, åsikter, sociala ursprung eller funktionsnedsättning.

Plus för barnet	Minus för barnet
<i>T.ex. påverkas skolgången? Plus eller minus?</i>	
<i>T.ex. påverkas kontakten med förälder? Plus eller minus?</i>	
<i>T.ex. påverkas rätten till bostad? Plus eller minus?</i>	
<i>T.ex. påverkas rätten till en god hälsa?</i>	
<i>T.ex. påverkas rätten till likabehandling och att inte diskrimineras?</i>	
<i>Osv.</i>	

Källa: Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten, Stockholms stad

Att göra en barnkonsekvensanalys

Prova att göra en barnkonsekvensanalys

Använd arbetsbladet

Utgå från t.ex.

- *Beslut om nödbistånd till boende*
- *Beslut om avslag bistånd till boende*
- *Beslut om behandlingsinsatser*

*Arbeta tillsammans med dina kollegor/
eget arbete 15 min*

Hur gick det?

Frågor/synpunkter?

Gemensam handlingsplan

Vad?	Vem?	När klart?
<p>Steg 1: I samtliga vuxenärenden där det finns barn som är berörda ska samtal ske med föräldrarna kring föräldraskap och barnets situation. Det som framkommer i samtalet ska dokumenteras i utredningen och ingå i utredningens analys och bedömning</p>	EC, 1:e socialsekreterare och handläggare i samtliga SDN	Påbörjas under mars månad efter genomgång på APT, därefter löpande
Genomgång av stödmaterial på APT och komplettera handlingsplanen med medarbetarnas synpunkter på gemensam handlingsplan och ev. lokala åtgärder	EC i samtliga SDN	Under mars månad
Löpande metodarbete på respektive enhet	EC i samtliga SDN	Löpande from mars månad

Gemensam handlingsplan forts

Vad?	Vem?	När klart?
<p>Steg 2: I samtliga vuxenärenden där det finns barn som är berörda ska socialsekreteraren med vårdnadshavares samtycke och så långt som möjligt tala med och informera barnet om situationen och vad som ska hända. Barnets synpunkter och tankar ska bli lyssnade till. Det som framkommer i samtalet ska dokumenteras i utredningen och ingå i utredningens analys och bedömning.</p>	<p>EC, 1:e socialsekreterare och handläggare i samtliga SDN</p>	<p>Påbörjas i september efter genomgång på APT, därefter löpande</p>
<p>Temamöte Barnkonventionen 1:e nätverk</p>	<p>Stina W Björstedt och Maria Bäcklund</p>	<p>8 maj</p>

Gemensam handlingsplan forts.

Vad?	Vem?	När klart?
Egenkontroll av följsamhet till barnkonventionen	1:e socialsekreterare	31 maj
Genomgång av stödmaterial på APT och komplettera handlingsplanen med ev. lokala åtgärder	EC i samtliga SDN	Start september
Löpande metodarbete på respektive enhet	EC och 1:e socialsekreterare i samtliga SDN	Löpande from september månad
Uppföljning lokalt (uppföljande egenkontroll, avstämning lokal handlingsplan)	EC och 1:ar i samtliga SDN	Mars 2021
Gemensam uppföljning av handlingsplan – utifrån lokal uppföljning	EC nätverket	April 2021

1:e socialsekreterares roll i processen

- Genomföra egenkontroll – inför uppstart av steg 2 och 6 mån efter uppstart
- Stödja ec vid genomgång av stödmaterial på APT
- Ge löpande metodstöd till socialsekreterarna

Egenkontroll

Inför uppstart och i mars 2021

Egenkontroll inför uppstart

- Granska de 5 senast avslutade utredningarna där det finns barn som är berörda
- Använd checklista för egenkontroll
- Sammanställ resultatet
- Återkoppla resultatet till Maria och Stina senast 31 maj

Göteborgs
Stad

Egenkontroll förstärkt barnrätt i vuxenärenden

Enhet:
Datum för granskning:
Vem har granskat:
Ärendenummer:
Vad avser utredningen (missbruk, VINR, boende)?

Fråga	Svar
Finns det barn som direkt eller indirekt påverkas av ärendet/beslutet? OBS – även umgängesbarn.	☐ Ja ☐ Nej
Har samtal skett med föräldrarna om barnets situation och behov?	☐ Ja ☐ Nej
Har barnets synpunkter inhämtats och dokumenterats?	☐ Ja ☐ Nej
Om inte – har anledningen till detta redovisats? (t.ex. att saknas samtycke från vårdnadshavare eller att barnet ej uppnått tillräcklig ålder och mognad)	☐ Ja ☐ Nej
Har en barnkonsekvensanalys genomförts och dokumenterats?	☐ Ja ☐ Nej
Framgår det tydligt i utredningen på vilket sätt barnets behov beaktats och hur det påverkat beslutet?	☐ Ja ☐ Nej
Om beslutet innebär att barnets bästa måste ge vika för andra intressen – har en beskrivning av varför den avvägningen görs redovisats?	☐ Ja ☐ Nej

Kommentär:

Stödmaterial

- Rutin förstärkt barnrätt i vuxenärenden – beslut OC nätverket 12 juni
- Checklista för handläggning
- Arbetsblad barnkonsekvensanalys
- Informationsbroschyrer
- Stödmaterial för samtal med föräldrar
- Stödmaterial för samtal med barnen
- Justerade utredningsmallar
- PPt som stöd till enhetschef vid implementering

Här kan du läsa mer om barnkonventionen och barnrättsarbete i praktiken

Kontakt

Stina W Björstedt

Processledare boendesociala frågor

stina.w.bjorstedt@lundby.goteborg.se

Maria Bäcklund

Processledare plattformen myndighetsutövning vuxen

maria.backlund@askimfrolundahogsbo.goteborg.se